

Előszó

A kötet elsődleges célja, hogy Philippe Aghion néhány fontos tanulmányán keresztül bemutassa, hogy az innováció a kapitalista gazdaságok egy alapvető fontosságú jelensége, amely nemcsak a vállalati versenyképesség és nyereségesség, de egyszersmind a gazdasági fejlődés meghatározója is.

Bár a különböző nemzetek közötti jövedelemkülönbségek és a gazdasági növekedés kérdése régóta foglalkoztatta a közgazdászokat, a vállalati innováció szerepének alapvető fontosságát a legutóbbi időkig csak kevés elméleti közgazdász vetette fel. Az 1990-es évektől azonban egyre több olyan makroökonómiai modell készült, amely a vállalati innovációs döntések integrálásával vizsgálhatóvá tette a korábban külső adottságnak tekintett technológiai fejlődést. Míg a korábbi növekedésemélet a technológiai fejlődést a gazdasági szférától elkülönülő kérdésnek tekintette, addig a modellek ezen új csoportja felhívta a figyelmet arra, hogy a technológiai növekedés – a fizikai és humántőkéhez hasonlóan – profit reményében végzett beruházási tevékenység eredménye. Ez a felismerés lehetővé teszi a különböző intézményrendszeri tényezők és állami politikák technológiai fejlődésre és ezáltal hosszú távú növekedésre gyakorolt hatásának vizsgálatát. Philippe Aghion e kutatási irány egyik első számú alakja, számos mérföldkőnek tekintett cikk szerzője.

Aghion – Peter Howittal közösen – a 20. század első felében alkotó Schumpeter forradalmi gondolatára építve létrehozta a „kreatív romboláson” alapuló innováció elméletét. Ezen elmélet szerint az innováció egyszerre mutatja az alkotás és a rombolás jellemzőit. Alkotás abban a tekintetben, hogy új termékeket vagy eljárásokat eredményez, amelyek növelik a gazdaság technológiai színvonalát és fogyasztói jólétet teremtenek. Rombolás viszont abban az értelemben, hogy elpusztítja a korábbi technológiát használó gyártók piacait, csökkentve azok profitját, és ezáltal rontja a korábbi kutatás-fejlesztési beruházások hozamát. Ez a gondolkodási keret felveti annak kérdését, hogy a piaci egyensúly

valóban elvezet-e a technológiai növekedés társadalmilag optimális mértékéhez. Elemzésük arra a következtetésre jut, hogy bár a piac statikus elemzési keretben az erőforrások hatékony elosztásához vezet, de nem biztosítja szükségszerűen az innováció társadalmilag optimális szintjét.

A piaci mechanizmus és az innováció bonyolult összefüggései ráirányítják a figyelmet a verseny és az innováció kapcsolatára is. Ezzel foglalkozik a kötetben szereplő egy másik tanulmány, amely szerint a verseny és az innováció között fordított U alakú kapcsolat áll fenn, vagyis a közepes erősségű verseny kedvez a legjobban az innovációnak. A szerzők cikkükben empirikus vizsgálattal is alátámasztják azon elméleti eredményüket, hogy az oligopolisztikus iparágakban a legmagasabb az innováció. Ezt a jelenséget azzal magyarázzák, hogy a verseny két csatornán keresztül hat a vállalati innovációra, melyek közül az egyik pozitív, míg a másik negatív összefüggést eredményezne, a két hatás eredőjeként áll elő a fordított U alakú kapcsolat. A verseny és innováció kapcsolatának vizsgálata mellett a kötetben szereplő tanulmányok a belépési korlátok és a kutatói szféra különböző ösztönzési mechanizmusainak innovációra gyakorolt hatásait is elemzik.

Philippe Aghion munkássága kiterjed a gazdasági fejlődés intézményrendszeri gyökereinek vizsgálatára is. E kötetben is helyet kapott két, a gazdasági rendszerek átalakulásával foglalkozó tanulmány. E két tanulmány különösen érdekes a magyar olvasók számára, mivel feltárják a szocializmusból kapitalizmusba való átmenet közép- és hosszú távú gazdasági következményeit. A tanulmányok segíthetnek a hazánkban megfigyelhető alacsony szintű foglalkoztatás gyökereinek feltárásában. A könyv Philippe Aghion két alapvető fontosságú szerződéselméleti és egy a politikai intézmények kialakulásának endogenitását vizsgáló munkájának magyar fordításait is tartalmazza.

A kötet egy válogatás Philippe Aghion, a Rajk László Szakkollégium Neumann Díjasának munkáiból. E díjjal a kollégium diákjai minden évben egy olyan kutatót tüntetnek ki, aki jelentősen járult hozzá az egzakt társadalomtudományok fejlődéséhez és alapvetően befolyásolta a kollégium tagjainak gondolkodását. A díj fontos célja, hogy a világ legmeghatározóbb közgazdászainak gondolatait vonja be a magyar társadalomtudományi közélet gondolkodásába – így ez a könyv is ebben a szellemben készült.

Reméljük, hogy sokak számára közelebb hozza a modern közgazdaságtan azon eredményeit, amelyek segítenek az innováció és a növekedés kapcsolatának és a vállalati innováció intézményrendszerei meghatározóinak mélyebb megértésében.